

ITEM No. 8045/56

SPECIAL ATTENTION: Political Advisor
Audience Analysis

PRIORITY
SN
Aug 20
VI-1138

HUNGARY

EXILE /1200/
Refugees /1204.a/

BRIEF INTERVIEW WITH A 62-YEAR-OLD RADIO-
LISTENER

SOURCE ROME: A 62-year-old proprietor of a restaurant in BUDAPEST.

DATE OF OBSERVATION: June 1956.

ENGLISH SUMMARY: This report gives a brief description of source who was born in BUDAPEST. He lived there until the end of June 1956. He is a typical businessman, in a comfortable financial position; cautious in his judgment and slow in speech. The report also describes the radio network and the radio station. The transformation of people's radio sets into short wave receiver is possible. Source has received Western stations: RFE and LONDON at 2000 hours. Source judges RFE news as worth listening to. The regime has not actually forbidden listening-in; the people are afraid to listen or to recognize this fact. An episode in the life of source which confirms this fear. An unfavorable opinion on the competence of the Government. RAKOSI and jokes. The new leading class was formed from the proletariat; examples. Source's opinion regarding emigrants. ECKHART. Repatriates before the microphone. The listener's reaction. Visitors to Hungary or Hungarian tourists.

Negative opinion on TITO and Titoism. The reaction of public opinion to the condemnation of STALIN. That which is expected after the liberation of Hungary is a free democratic system with no more state regime. Source's opinion on Hungarian radio and press is negative. The newspaper he prefers and why. Television is practically non-existent.

/more/

EVALUATION COMMENT: Subsource is mixing up the wired radio with people's radio sets.

X X - X

A forrás 62 éves vendéglős. BUDAPESTi születési és ott volt egy privát 12 asztalos, 40 székes vendéglője a VI kerületben. Tipikus üzletember, jó anyagi helyzetben. Az interviewra nagyon kevés idő állt rendelkezésemre és nem jó körülmények között /ebéd alatt./

I. "-A kormány az utóbbi időben nagy propagandát csinált a vezetékes rádiók terjesztésére. Alig tudok olyant, aki vezetékes rádiót venne. Egyszer az Egyesült Elektromosnál láttam egy vidékit, aki ilyent vett, nekem úgy tűnt, mint-ha rettenetesen szegyenkezett volna. Hallottam már azt is, hogy a vezetékes rádiót át lehet alakítani világvevőnek, de én azért biztosat erről nem tudok. Nekem egy jó Orionom volt még a háboru előttről. Mi hallgattuk sokat a nyugati adásokat, akkor is nagyon zavarták őket. - Ha zavarják, félnek tőlük, ha félnek tőlük akkor igaz lesz - mondtuk. Esténként, ha időben haza tudott menni a feleségem LONDONt is fogta 8- kor. Az angol rádiót gyengébben lehetett fogni, mint a Szabad Európát, de azt nem zavarták annyira. LONDONt mi 16 m hullámhosszon fogtuk.

Sajnos nekünk csak kevés időnk volt a hallgatásra, mert este későig a vendéglőben kellett, hogy legyünk, s csak kilenc óra után tudtuk a híreket fogni. Nagyon tetszettek a hírek. Persze, nincs propaganda nélküli h iradás, de az a kérdés, milyen a propaganda. Én üzletember vagyok, én is szoktam propagandát csinálni, de ha én többet is mondok, még-is csak igazat mondok! Szerintem a Szabad Európa propagandája is ilyen, én ezt meg is értem. Az utóbbi hónapokban már alig mertük a híreket is fogni, mert féltünk, hogy minket a kijövetel előtt jobban figyelnek. Bár nem tilos a külföldi adások hallgatása, de mégis mindenki fél, hogy annak - ha megtudják - káros következményei lehetnek. Miután ők nem mondják meg soha-sem, hogy mit miért tesznek, így ha valakit mellőznek, vagy egy kérvényt elutasítanak, az ember mindjárt arra gondol, nohát mégis csak megtudták, hogy hallgatom a nyugati adásokat. Például az esett meg velünk két hónappal a kijövetelünk előtt. /Már a kivándorlási kérvény be volt adva./ Egyik este kilenc óra felé telefonálnak. Fennhangon azt mondja valaki: Maga Kovács? Megtudtuk, hogy be akar zárni. Ne menjen haza, mert

/more/

egy főtitisztviselő akar ma este maguknál enni! Nagyon megvultunk ijedve, s vártunk fél tizenegyig, de nem jött még senki.

/NB. A forrás csak híreket hallgatott. A Nemzeti Ellenállás nem nagyon érdekelte. A kommunizmus lektüzdését és Magyarország felszabadulását inkább csak internacionális szempontból helyezte./

"Szerintem majdnem mindenki hallgatta PESTen Nyugatot, még a párttagok is. Csak nem merik egymás között bevalani, mert mindenki fél mindenkitől. Még olyan esetről is tudok, ahol a feleség KÖBANYÁra járt ki a rokonokhoz nyugati híreket hallgatni, csak hogy a férje ne tudja meg. A pesti rokonokhoz azért nem mert járni, mert a vicéné még a látogatás időpontját is be kellett, hogy mondja a rendőrségen s így feltűnt volna a kihallgatás időpontja. Az is nagy baj, hogy sokaknak nincsen olyan jó készüléke, hogy az adásokat a zavarás ellenére is le tudná hallgatni. Mert zavarai, nagyon erősen zavarják az adásokat. De ez egy biztos: PESTnek több mint 80%-a legszívesebben csak nyugati adást hallgatna. Magyarországon nincsenek jó kommunisták, csak jól fizetett emberek. A nyugati adásokban mindenki hisz, legalább is úgy, hogy megvannak győződve, hogy őket Nyugat nem hagyja el. Belülről a magyar nagyon fél, s ezért remél azokban, akik nyugaton szabadok és tehetnek és szólhatnak érdekében. Ha ezt a nyugati adásokban megerősítve látja, akkor annak nagyon örül.

"A kormányt senki sem tartja önállóan. Én például, még nem is tudom az összes miniszterek nevét, hiszen a miniszterek nem számítanak. DOBIt meg GERÖt mindenki ismeri, de nem ám a szakértelmük, hanem a nagyszájúságuk miatt. Őket meg RÁKOSIt utálj a közvélemény a legjobban. Nagy volt az öröm, amikor elkezdték RÁKOSIt támadni. Nagyon tetszett a vicc: - hova megy RÁKOSI? - Egyiptomba s akkor őt Fáraónak /fára - ó/ fogják hívni. De az is lehet, hogy Görögországba megy, akkor meg őt Demosztenezsnek /De most te mész/ fogják hívni. Azt is mondják, ha elmennek a zsidók, megszűnik a kormány, ha elmennek a nyilasok megszűnik a párt.

A kommunisták. most egy új vezetősztályt akarnak kiképezni. De ez kérem így néz ki: Hozzám bejárt ebédelni egy szimpatikus fiatal kommunista, Szabónak hívták. Én nem sokat tudtam róla, mert vendégeimmel nagyon ovatos voltam. Mégis megtudtam azután egy patikus ismerőstől, hogy ő a Megimpex vagyis a gyógyszerészeti állami export vezetője.

/more/

Pöltünt nekem, hogy milyen erősen fogott velem kezét, ezért én megkérdeztem tőle, mi volt ő ezelőtt. Hát kérem bányász volt TATABÁNYÁN! A hadügyminiszterről meg mindenki tudja, hogy villamoskalauz volt. Az intelligencia visszaszorítása a vezető állásokból nem tetszik még a dolgozóknak sem. Hogyan is becsülhetnék a kohokovácsok azt a társukat, aki a kalapácstól egyenesen az igazgatói irodába került. Ilyesmire is van egy jó PESTi vicc: Lidi felmegy PESTre, meglátogatni Márit. Méri osztályvezető havi 800 forinttal. - Jaj, Méri, mondja Lidi, de jól megy neked! Nem tudnál te nekem itt PESTen egy jó állást szerezni? - Dehogy nem, Lidi. Itt van például egy osztályvezetői állás havi 800 forinttal. - De Márikám, attól én félek ott nagy a felelősség! - Hát ha nem akarod, akkor volna itt egy ellenőrzői állás havi 300 forinttal. - Jaj Márikám nem tudnál nekem inkább valami kis állást, úgy havi 6-700 forintért szerezni? - Sajnos, kedves Lidi, azt nem tudok ahhoz érettségi kell.

"A külföldön élő magyarokról odahaza nem mindig jó a vélemény. Sokan attól félnek, hogy idekűnn ők előre isznak a medve bőrére. Mindazonáltal remélnék abban, hogy az emigránsok vezetőállásúak felhívják a nyugati közvéleményt az otthoni tarthatatlan helyzetre. Elismeréssel nyilatkozott ECKHART munkásságáról. M stanában néha előfordul /május közepe felé volt például ilyen,/ hogy a magyar rádióban egy hazatért magyar menekült tart előadást. Legtöbbször szánalommal hallgatják ahogy ő a kommunista rendszert dicséri, de sokan dühvel is hallgatják. Hallottam, hogy egy diák, aki nyugatról visszajött, /nevét nem tudom/ két héttel megérkezése után rendeletet kapott, hogy hagyja el PESTet, menjen vidékre lakni. Most, amikor hazulról majdnem mindenki ki akar menni, csak szánakozást kelt egy olyan, aki most hazajön."

"Remélni, bár remélnék a felszabadulásban, de azért mégis mindenki szívesebben várná azt itt kint. A GENFi találkozó után sokan remélték, hogy javulna a helyzet. Hát elő is fordul, hogy most valakit hirtelen kiengednek a börtönből - így például a papokat is, de ezek mindig csak kivételek maradnak. Ugy tudom, hogy most már ki is lehet jönni látogatóba Magyarországról, vagy pedig haza lehet menni egy-két hónapra látogatóba. De ez is csak kivétel, annyira, hogy az is aki megkapja, alig meri elmondani másoknak. Áprilisban volt pl. egy hölgy Izraelből négy hónapos látogatóba odahaza. Már vissza is ment. Sokan nagyon féltek, így én is, hogy ha most az amerikaiak átadják a hadi titkokat Oroszországnak, a kommunis-
ták evvel csak visszaélni fognak. Abban úgy se hisz senki sem

komolyan, hogy a kommunistákban elég jóindulat lenne arra, hogy a hidegháborúnak véget vessenek. Nézze csak TITO példáját: amíg ő az amerikaiaktól kapott annyit, hogy jól felszerelhette magát, addig úgy csinált, mintha haragudott volna az oroszokra, most, hogy jollakott, hát kibékült velük! Itt kérem nem magyar, vagy jugoszláv, vagy orosz a kérdés hanem kommunista, vagy nem. Persze félünk a háborútól, jobb lenne békésen felszabadítani az országokat, de ha az oroszok eddig tartani akarták őket, miért adnák most egyszerre oda, csak jószóra?

STALIN elítélése nálunk nagy undort keltett. Nem azért mert szerették volna, hanem mert megint megmutatták a kommunisták, hogy nem különbözök a hiénáktól. De szerintem ezt ők csak azért csinálták, mert kontrollálni akarták, mennyire megy utánuk a nép. Ha ezt a legyet is bekapják, akkor nyugodtan kezdhet háborút az orosz, nem kell félni belső zavargásoktól! Mondom, hogy az orosz olyan mint az utcakölyök, aki ugratja a kutyát, s ha a kutya aztán felbosszan, s belekap akkor megveri a szegény állatot.

Németország újra felszerelésének nagyon nekitámadtak a kommunisták, tehát én azt hasznosnak tartom. Ami rossz a kommunistáknak, az jó nekünk. Így gondolkoznak kérem, nagyon sokan minálunk.

/Itt a forrás érdeklődött, hogy vajjon Németországban is amerikai nevekké látják-e el a hadosztályokat. Akarta azt is tudni, hogy önálló lesz-e a német hadsereg, vagy pedig az amerikaiaktól függő./

"Még csak azt akarom mondani, hogy odahaza nagyon remélik, hogy Amerika ne változtassa meg politikáját és továbbra is kísérje figyelemmel, s amennyire lehetséges segítséggel az elnyomottak helyzetét. Itt említette EISENHOWER ígérését.

"Én a jövőbeli - a felszabadulás utáni magyar helyzetbe nem akarok beleszólni, mert én most kivándorlok, s nem fogok többé oda visszatérni, hacsak nem látogatóba. De azért én sok embert ismertem, s mondhatok valamit arról, hogyan gondolkoznak a legtöbben ismerőseim közül. Hát kérem, azt nem lehet most még tudni, hogy mi lesz. Ha Magyarország felszabadul, akkor ott tényleg szabadságnak kell uralkodnia, tehát határozza majd el a nép szabad választásban hogy mit akar. A régi háború előtti rendszerben voltak hibák, de azokat ma már nem követné senki. Az is biztos, hogy a kommunizmus is hozott olyan dolgokat, amik jók, azokat meg is lehetne tartani. Így pl.

/more/

a munkástudilók, a jól felszerelt napközi otthonok stb. De ehhez nem kell ám kommunizmus, meg lehet ezt még a demokráciában is csinálni. Mindenekelőtt azonban fontos, hogy visszatérjen a szabad vállalkozás lehetősége és megszűnjék a vállalatok államosítása. Most sem a vállalkozó, sem a vásárló nem lesz becsülve, mert egyiküknek sem érdeke a másikat jól kielégíteni: a kár, mint a haszon csak az államot illeti. De még egyszer mondom, várjuk meg míg Magyarország felszabadul, hiszen ez a legfontosabb, akkor majd lehet látni, hogy mi lesz.

"Az otthoni rádió pocsék. Még a zenei műsorok sem érnek sokat. Az ember már unja az oroszok istenítését, a termelés örök dicséretét. Azután még az ugynevezett népi zene is már az emberek idegeire megy. Sokan a vendégeim közül kérték, hogy zárjam le a rádiót az ebéd alatt. Legalább ebéd közben akarnának nyugodtan enni. Egy CEGLEDi kliensem mesélte, hogy még a CEGLED Bp.-i vonalon nem egy vonaton volt rádió berendezés /vezetékes rádió! / és még az utazás alatt sem hagyták békát a közönségnek. Sokan avval protestáltak, hogy így nem lehet a munkásoknak kipihenniök magukat s így aztán egy szép napon mégis leszerelték a rádiókat. Pedig a protestálásnak az igazi oka az volt, hogy mindenki utálja a propagandától átítatott rádióadásokat. En a Szabad Népet és a Népszavát kellett hogy járassam, mert a vendéglőben ujságnak kell lenni. Nem mintha sokan olvasták volna vendégeim közül, a legtöbb bejött, köszönt, leült az első székre amelyik szabad volt, rendelt s evett anélkül, hogy asztaltársával egy szót is váltott volna. Persze voltak fecsegők is, de azoktól minden józan ember félt, mert azokat mindenki besugónak tartotta. Csak a besugók beszélnek szívesen és csak azok érdeklődnek minden után.

Véleményem szerint a Szabad Nép jobban van szerkesztve, mint a Népszava, vagy a Magyar Nemzet. Nem mintha egyet értenék az irányzatával - Isten ments! - de nem olyan száraz és nem olyan gyákról, tervekről és kommunista ünnepekről beszél. Néha vettük a Béke és Szabadság-ot is, de inkább csak a színházi hírek miatt.

"Távolbalátó, most még Magyarországon olyan mint az autó. Tudjuk, hogy van, de sajátja azért nincs senkinek. Néha a programját bele is teszik az ujságba, de azért az nem jelent semmit. Talán lesz távolbalátója Matyi bácsinak, meg GERŐnek, meg talán egy pár fejesnek, de talán azoknak sem privát.